

SCI-CONF.COM.UA

SCIENCE IN THE MODERN WORLD: INNOVATIONS AND CHALLENGES

**PROCEEDINGS OF V INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
JANUARY 23-25, 2025**

**TORONTO
2025**

SCIENCE IN THE MODERN WORLD: INNOVATIONS AND CHALLENGES

Proceedings of V International Scientific and Practical Conference

Toronto, Canada

23-25 January 2025

Toronto, Canada

2025

UDC 001.1

The 5th International scientific and practical conference “Science in the modern world: innovations and challenges” (January 23-25, 2025) Perfect Publishing, Toronto, Canada. 2025. 624 p.

ISBN 978-1-4879-3790-4

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Science in the modern world: innovations and challenges. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Toronto, Canada. 2025. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/v-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-science-in-the-modern-world-innovations-and-challenges-23-25-01-2025-toronto-kanada-arhiv/>.

Editor

Komarytsky M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: toronto@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua/>

©2025 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2025 Perfect Publishing ®

©2025 Authors of the articles

HISTORICAL SCIENCES

61. **Биба Є. В.** 404
ПОДОРОЖІ, ПОБУТ І КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР: УКРАЇНСЬКА
ІНТЕЛІГЕНЦІЯ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ У ДРУГІЙ
ПОЛОВИНІ ХІХ — ПОЧАТКУ ХХ СТ.
62. **Щербатюк В. М.** 410
СЕЛЯНСЬКИЙ ПОВСТАНСЬКИЙ РУХ ЗА ДИРЕКТОРІЇ УНР

CULTUROLOGY

63. **Калашнікова О. Л.** 428
РАБЛЕЗІАНСЬКИЙ СВІТ ФЕРНАНДО БОТЕРО НА
СУЧАСНОМУ АРТ-РИНКУ
64. **Сосницький Ю. О.** 436
ДО ПИТАННЯ РОЛІ ТИПОГРАФІКИ У СОЦІАЛЬНІЙ
КОМУНІКАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАКАТНОГО МИСТЕЦТВА

POLITICAL SCIENCES

65. **Voichuk A. Yu.** 446
SYSTEM OF CHECKS AND BALANCES IN THE CZECH
REPUBLIC

PHILOLOGICAL SCIENCES

66. **Боброва І. І., Садовнича О. В.** 451
ІСТОРИЧНІ ТА СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЛАТИНСЬКОЇ
ТЕРМІНОЛОГІЇ В АБДОМІНАЛЬНІЙ ХІРУРГІЇ
67. **Ємельянова Д. В.** 458
МУЛЬТИМОДАЛЬНИЙ АСПЕКТ ПОРІВНЯЛЬНОГО АНАЛІЗУ
СИНТАКСИЧНОЇ СТРУКТУРИ РЕЧЕНЬ АВТОМАТИЗОВАНОГО
ТА КОМП'ЮТЕРНОГО ПЕРЕКЛАДІВ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИХ
ТЕКСТІВ З ПРОБЛЕМ ЕКОЛОГІЇ
68. **Лисенко О. А., Рудницька К. С.** 464
ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИХ
ОСОБЛИВОСТЕЙ ПАРЦЕЛЯЦІЇ В ПРАВОВІЙ РИТОРИЦІ
69. **Матвєєва Д. І.** 474
ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДИКИ МУЛЬТИМОДАЛЬНОСТІ У
ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
70. **Сабадир Г. І.** 478
УКРАЇНСЬКА ДІАЛЕКТОЛОГІЯ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ
71. **Фабрикiна В. О.** 482
ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ВПЛИВУ АНГЛОМОВНОГО
ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСУ НА СПРИЙНЯТТЯ УКРАЇНИ ЯК
КОНЦЕПТУ

**МУЛЬТИМОДАЛЬНИЙ АСПЕКТ ПОРІВНЯЛЬНОГО АНАЛІЗУ
СИНТАКСИЧНОЇ СТРУКТУРИ РЕЧЕНЬ АВТОМАТИЗОВАНОГО ТА
КОМП'ЮТЕРНОГО ПЕРЕКЛАДІВ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИХ
ТЕКСТІВ З ПРОБЛЕМ ЕКОЛОГІЇ**

Ємельянова Дар'я Володимирівна,

к. пед. н, доцент,

Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського, м. Одеса, Україна

Анотація. Актуальність дослідження проблем перекладу науково-технічної літератури з англійської мови українською мовою обумовлена нагальною необхідністю об'єднання зусиль науковців для вирішення сучасних проблем, в тому числі проблем світової безпеки, екології, пошуку нових джерел енергії тощо. Мультимодальність діяльності в процесі перекладу науково-технічної літератури, зокрема науково-популярних текстів, проявляється в здатності перекладача поєднувати одночасно знання мови, з якої здійснюється переклад, і мови, на яку здійснюється переклад, зі знаннями предмету, про який йде мова в перекладі. Особливого значення в сучасному освітньому просторі набуває автоматизований переклад (АП або САТ - Computer-Aided Translation), тобто переклад текстів на комп'ютері з використанням комп'ютерних технологій. Від машинного перекладу (МП) він відрізняється тим, що весь процес перекладу здійснюється під контролем перекладача, комп'ютер лише допомагає йому створити готовий текст за менший час. Метою проведеного дослідження є порівняльний аналіз комп'ютерного і автоматизованого варіантів перекладу науково-популярних текстів з проблем екології, які були обрані для виявлення шляхів реалізації мультимодальності в перекладі науково-популярних текстів. Доведено, що в англійській та українській мовах інформація синтаксично може подаватися по-різному, що зумовлено традиціями мовлення стосовно подання інформації, і приводить до необхідності

здійснювати синтаксичну трансформацію під час редагування комп'ютерного варіанту перекладу. Зроблено висновок, що знання синтаксичних особливостей англійської і української мов дає змогу звести до мінімуму неточності комп'ютерного перекладу та уникнути спотворення змісту речення під час редагування в автоматизованому режимі.

Ключові слова: мультимодальність, проблеми екології, науково-популярна література, автоматизований переклад, синтаксичні особливості.

Проблеми перекладу науково-технічної літератури висвітлювали у своїх працях як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Як результат, визначено необхідність у виділенні науково-технічного перекладу не тільки як особливого виду перекладацької діяльності й спеціальної теорії, що досліджує цей вид діяльності, а також надання науково-технічному перекладу статусу самостійної прикладної діяльності. Праці лінгвістів висвітлюють сутність мультимодальності в процесі перекладу, її роль в комунікації, засоби, що функціонують у текстовому просторі. Так, як слушно зазначає відомий український теоретик і практик науково-технічного перекладу В. І. Карабан, основною передумовою правильного перекладу є не тільки знання обох мов, але й знання предмету, про який йде мова в перекладі [1].

Складність перекладу з англійської мови українською мовою, перш за все, обумовлена тим, що ці мови відносяться до різних структурних типів. Англійська мова відноситься до аналітичних мов, де зв'язки між самостійними словами у реченні передаються не зміною закінчень, а за допомогою порядку слів та службових частин мови. Українська мова відноситься до флективних мов, тобто відношення між словами передаються завдяки формам слів. Такі особливості англійської і української мов спричиняють низку труднощів у процесі перекладу текстів, в тому числі, перекладу науково-технічної та науково-популярної літератури. Представлені експериментальні дані є підсумком наукових досліджень автора, які були опубліковані у фахових

виданнях України і в розділі міжнародної колективної монографії [2, 3] і доповнені в мультимодальному аспекті явища перекладу. Вважаючи загострення екологічної ситуації в світі, зникнення з лиця землі все більшої кількості видів тварин і рослин та загрози існуванню самої людини, матеріалом для виявлення шляхів реалізації мультимодальності при виборі та перекладі науково-популярних текстів обрано результати перекладу текстів за темами, обраними автором дослідження з мережі Інтернет, а саме: «Ecological problems» (Екологічні проблеми), «Air Pollution» (Забруднення повітря), «Pollution and its Negative Effects» (Забруднення та його негативні наслідки), «Seven ways to protect the environment» (Сім способів захистити навколишнє середовище). Як відомо, призначенням науково-популярних текстів є отримання наукових здобутків для великого кола пересічних читачів, які не пов'язані з відповідною галуззю знань. Такі тексти характеризуються поданням інформації у достатньо доступній для розуміння формі.

Мультимодальність (англ. *multimodality*) визначається як здатність людини поєднувати в процесі пізнання та комунікації кілька способів (модусів) освоєння світу та спілкування – вербальний, візуальний, кінетичний (за допомогою жестів) та деякі інші [4]. Мультимодальність визначається як процес спілкування із залученням різних модусів (каналів комунікації), таких як письмо, мовлення, жести, візуальні образи тощо. Мультимодальним називається текст, зміст якого розкривається за допомогою двох і більше семіотичних систем [5]. Взагалі поняття мультимодальності у вузькому сенсі слова відноситься до розмежування між людськими органами чуття, в першу чергу зоровим і слуховим каналами [6]. В рамках кожного з цих каналів є подальші, дрібніші відмінності, які також охоплюються поняттям мультимодальних. Так, в мовленні присутній сегментний (вербальний) компонент і безліч несегментних (просодичних) параметрів. Візуальний канал включає жестикуляцію, погляд, міміку та інші аспекти "мови тіла". Письмовий дискурс також сприймається візуально і, окрім вербального компонента, включає цілий набір графічних параметрів, таких як шрифт, кольори, формат і

т. д. Сучасне поняття мультимодальності включає все це різноманіття [6].

Завдяки застосуванню автором представленого дослідження в процесі вибору науково-популярних текстів з проблем екології електронного каналу поширення такої інформації принцип мультимодальності простежувався на всіх веб-сайтах екологічної тематики. В процесі перекладу вибраних з Інтернет мережі текстів визначено синтаксичні особливості комп'ютерного і автоматизованого перекладу. Автоматизований переклад здійснювався в режимі постредагування, тобто вихідний текст перероблявся комп'ютером з наступним виправленням автором результатів комп'ютерного перекладу.

В таблиці 1 показано приклади комп'ютерного і автоматизованого перекладу деяких фрагментів текстів з екологічних проблем із зазначенням синтаксичних відмінностей комп'ютерного і автоматизованого перекладу. Як видно з порівняння результатів, поданих в таблиці, МП вимагав редакторської правки автора.

Таблиця 1

**Приклади уточнення й виправлення синтаксичної структури
речень комп'ютерного перекладу в автоматизованій версії
перекладу науково-популярних текстів з проблем екології**

Оригінальний текст	Комп'ютерний переклад	Автоматизований переклад	Аналіз синтаксичних відмінностей
For example, air polluted by plants will travel for a long distance with wind, the heavy particles will get into rivers and seas	Наприклад, забруднене рослинами повітря пройде на велику дистанцію з вітром, важкі частинки потраплять у річки та моря	Наприклад, повітря, забруднене заводами, пройде велику відстань з вітром, а важкі частинки потраплять у річки і моря	У комп'ютерному перекладі структура речення не відповідає синтаксичним нормам української мови, що спотворює зміст речення. В автоматизованому перекладі змінена синтаксична структура речення: дієприкметниковий зворот «забруднене заводами» розміщено після означеного слова «повітря». Сама така структура є правильним перекладом змісту тексту й відповідає синтаксичним нормам сучасної української літературної мови.
Pollution of the sea is the most dangerous	Забруднення моря є найнебезпечнішим.	Забруднення моря -найбільш небезпечно.	В англійській мові не допускається виключення дієслівного зв'язку складеного іменного присудка –is, що в комп'ютерному перекладі відбивається дієслівним зв'язком – є. В автоматизованому перекладі використовується синтаксична норма української мови, яка допускає випущення дієслівного зв'язку, що створює чіткість інформації.
Debates are still being held whether the “Global warming” is real, but every year there comes another evidence of the	Все ще ведуться дискусії про те, чи справді «глобальне потепління» справжнє, але щороку	Досі тривають дебати, чи реальне «глобальне потепління», але щороку знаходяться нові свідчення	В автоматизованому перекладі, на відміну від комп'ютерного, ужито безсполучникове речення (виключено сполучник «про те») з метою конкретизації висловлювання.

warming – the ice mounts melt at the poles, raising the global sea level.	з'являються ще одні докази потепління – крижані гори тануть на полюсах, підвищуючи глобальний рівень моря.	потепління – тануть крижані гори на полюсах, підвищується глобальний рівень моря.	
You, of course, may say that you can't affect the production of plants and factories much.	Ви, звичайно, можете сказати, що не можете сильно впливати на виробництво заводів і фабрик.	Ви можете сказати, що не в силах вплинути на виробництво заводів і фабрик.	Структура речення в комп'ютерному перекладі не відповідає синтаксичним нормам української мови. Синтаксичні недоліки комп'ютерного перекладу усунуті в автоматизованому перекладі
Generally, do not waste resources – like take a shower, not a bath, turn down the water when you brush your teeth.	Загалом, не витрачайте ресурси – наприклад, приймайте душ, а не ванну, зменшуйте воду, коли чистите зуби.	Не витрачайте ресурси: приймайте душ, а не ванну; вмийкайте воду поки чистите зуби.	Надмірне вживання вставних слів («загалом», «на зразок») і повторюваність ускладнюють сприймання інформації в комп'ютерному перекладі, що виправлено в автоматизованому варіанті.
There are two types of ozone that we know of: Natural ozone is in the upper part of our atmosphere, but on the ground, people produce ozone too.	Ми знаємо два типи озону: природний озон знаходиться у верхній частині нашої атмосфери, але на землі люди також виробляють озон.	Нам відомі два типи озону: природний озон знаходиться у верхній частині нашої атмосфери, але на землі також виробляється озон.	Особова форма дієслова «люди теж виробляють озон», яка з'являється в комп'ютерному перекладі, позбавлена змісту. В автоматизованому перекладі особова форма дієслова замінена на безособову форму, а саме «на землі також виробляється озон», що усуває спотворення змісту речення.
Walk or ride a bike to school or to your friend's home. Take a bus or a train to work	Прогуляйтесь на велосипеді до школи або до дому вашого друга. Їдьте на роботу на авто-бусі чи поїзді.	Прогулянка пішки або на велосипеді до школи або до дому вашого друга; поїздка на роботу в автобусі або в електричці.	Для абстрагування з метою надання чіткості інформації в автоматизованому перекладі особові дієслова замінені іменниками: прогуляйтесь – прогулянка; поїдьте – поїздка
Human health, ecosystem quality and aquatic and terrestrial biodiversity may be affected and altered permanently by pollution	На здоров'я людини якості екосистем, водне та наземне біорізноманіття можуть постійно впливати та змінюватися забруднення.	Здоров'я людини, якості екосистем, водне, і земне біологічне різноманіття можуть бути вражені і змінені забрудненням назавжди.	Ненормативне вживання однорідних членів речення, наприклад, «впливати та змінюватися» в комп'ютерному перекладі призвели до спотворення змісту речення, оскільки дієслово «впливати» вимагає знахідного відмінка, тобто «на що?», а дієслово «змінюватися» потребує місцевого відмінка, тобто «у чому?». В автоматизованому перекладі це спотворення виправлено.
The identification of these different polluting and their effects on ecosystems is complex	Ідентифікація цих різних забруднюючих речовин та їх вплив на екосистеми є складним.	Ідентифікувати ці різні забруднювачі та їх вплив на екосистему складно	Дієприкметники на –уч, юч, ач, як, наприклад, «забруднюючих речовин», варто передавати підрядними реченнями, наприклад, речовини, що забруднюють, або іншими синтаксичними формами. В автоматизованому варіанті перекладу дієприкметник «забруднюючих» замінено іменником «забруднювачі»

Практичне значення одержаних результатів із застосуванням мультимодальних технологій, а саме, сайтів мережі Інтернет полягає в отриманні автором практичних навичок перекладу українською мовою з англійської мови, виявленню синтаксичних особливостей перекладу науково-

популярних текстів в процесі автоматизованого перекладу і доведення цих особливостей до студентів Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» в процесі викладання дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням».

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури : Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2004. 574 с. Режим доступу : <https://books.google.com/books/about>.

2. Ємельянова Д. В., Ма Лю. Синтаксичні особливості автоматизованого перекладу науково-технічної літератури. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія . 2019.. № 43, Т. 5. – С. 59 – 62. Режим доступу : <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/>.

3. Ємельянова Д. В. Синтаксичні труднощі автоматизованого перекладу науково-технічних текстів з англійської мови українською мовою. Розділ колективної міжнародної монографії центру українсько-європейського наукового співробітництва «Philological education and science: transformation and modern development vectors», . Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023, С.147-178 (150 годин). Режим доступу: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/297> <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-283-8-6>.

4. Білецька Т. О., Гаврилюк О. О. Мультиmodalність текстів сучасних англomовних блогерів. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. Том 33 (72) № 2 Ч. 1 2022, С. 87 – 93.

5. Gunther R. Kress, Theo Van Leeuwen Reading Images: The Grammar of Visual Design. – Routledge, 2006. – 291 p.

6. Кибрик А. А. Мультиmodalная лингвистика. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ilingran.ru/kibrik/Multimodal@Cog_Studies_2010.pdf